Приклад 1. Дано вибірку: 1, 3, 4, 5, 1, 3, 4, 3, 5, 1, 3, 4, 1, 3, 4, 3, 4, 3, 4, 3. Потрібно:

1) побудувати варіаційний ряд;
2) побудувати статистичний розподіл вибірки;
3) побудувати полігон відносних частот;
4) знайти емпіричну функцію розподілу і побудувати її графік.

Розв'язання.

1) Побудуємо варіаційний ряд

1, 1, 1, 1, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 3, 4, 4, 4, 4, 4, 4, 5, 5.

2) Порахуємо частоти з якими варіанти x_i входять у вибірку та запишемо статистичний розподіл вибірки:

x_i	1	3	4	5
n_i	4	8	6	2

3) Знайдемо відносні частоти. Оскільки об'єм вибірки $n = 4+8+6+2 = 20$, то $w_1 = \frac{4}{20} = 0,2$; $w_2 = \frac{8}{20} = 0,4$; $w_3 = \frac{6}{20} = 0,3$; $w_4 = \frac{2}{20} = 0,1$.

Отже розподіл відносних частот має вигляд:

x_i	1	3	4	5
w_i	0,2	0,4	0,3	0,1

На площині $(x_i; w_i)$ зобразимо точки з координатами (1;0,2), (3;0,4), (4;0,3), (5;0,1) та з'єднаємо їх відрізками. Отримаємо шуканий полігон відносних частот.

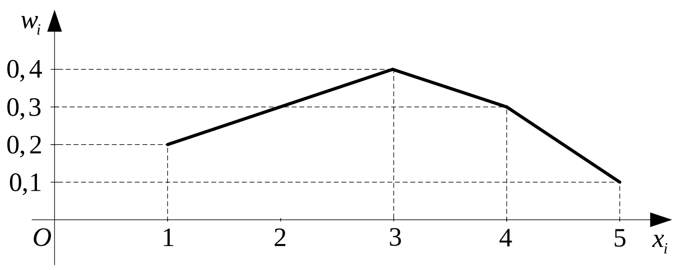

4) Емпіричну функцію розподілу $F^*(x)$ знаходимо за формулою:

$F^*(x) = \frac{n_x}{n}$; $x \in (-\infty; +\infty)$, де n – об'єм вибірки ; n_x – число варіант, які менші x. В даній задачі $n = 20$.

При $x \le 1$ $n_x = 0$, оскільки найменша варіанта $x_1 = 1$. Тому $F^*(x) = 0$, при $x \le 1$.

При $1 < x \le 3$ лише варіанта $x_1 = 1 < x$, причому $n_x = 4$. Тому $F^*(x) = \frac{4}{20} = 0,2$, при $1 < x \le 3$.

При $3 < x \le 4$ варіанти $x_1 = 1$ та $x_2 = 3$ менші *x*, причому $n_x = 4+8 = 12$. Тому $F^*(x) = \frac{12}{20} = 0,6$ при $3 < x \le 4$.

При $4 < x \le 5$ варіанти $x_1 = 1$, $x_2 = 3$ та $x_3 = 4$ менші *x*, причому $n_x = 4+8+6 = 18$. Тому $F^*(x) = \frac{18}{20} = 0,9$ при $4 < x \le 5$.

При $x > 5$ $n_x = 20$ і отже $F^*(x) = 1$.

Таким чином емпірична функція розподілу має вигляд:

$$F^*(x) = \begin{cases} 0 & \text{п ри } x \le 1 \\ 0,2 & \text{п ри } 1 < x \le 3 \\ 0,6 & \text{п ри } 3 < x \le 4 \\ 0,9 & \text{п ри } 4 < x \le 5 \\ 1 & \text{п ри } x > 5 \end{cases}.$$

Будуємо графік цієї функції.

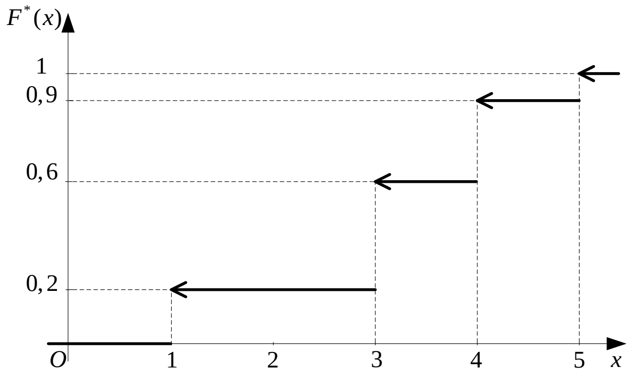

Приклад 2. Дано інтервальний варіаційний ряд

$a_{i-1}-a_i$	1-3	3-5	5-7	7-9	9-11
n_i	7	10	20	8	5

Побудувати гістограму відносних частот.

Розв'язання. Об'єм вибірки $n = 7+10+20+8+5 = 50$, довжина часткового інтервалу h =2.

Знаходимо щільності відносних частот w_i за формулою $\dfrac{w_i}{h}=\dfrac{n_i}{n\cdot h}$:

$\dfrac{w_1}{h}=\dfrac{7}{50\cdot 2}=0{,}07$; $\dfrac{w_2}{h}=\dfrac{10}{50\cdot 2}=0{,}1$; $\dfrac{w_3}{h}=\dfrac{20}{50\cdot 2}=0{,}2$; $\dfrac{w_4}{h}=\dfrac{8}{50\cdot 2}=0{,}08$; $\dfrac{w_5}{h}=\dfrac{5}{50\cdot 2}=0{,}05$.

Відкладемо на осі абсцис часткові інтервали $a_{i-1}-a_i$ і проведемо над цими інтервалами відрізки, які паралельні осі абсцис і знаходяться від неї на відстанях рівних відповідно w_i/h. Отримаємо шукану гістограму відносних частот.

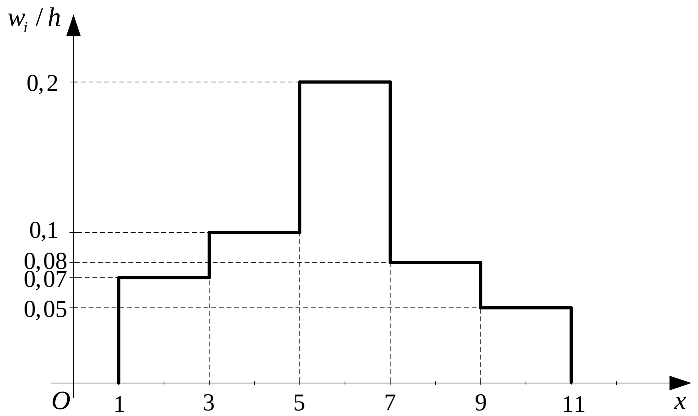

Приклад 3.

1) Задано статистичний розподіл вибірки

x_i	1	2	5	6
n_i	2	3	4	1

Знайти вибіркове середнє $\bar{x}$, вибіркову дисперсію $\sigma_в^2$, виправлену вибіркову дисперсію s^2 і вибіркове середнє квадратичне відхилення $\sigma_в$.

2) Задано інтервальний варіаційний ряд

$a_{i-1}-a_i$	2 - 4	4 - 6	6 - 8	8 - 10	10 - 12
n_i	42	73	154	205	26

Знайти вибіркове середнє $\bar{x}$ та вибіркову дисперсію $\sigma_в^2$.

Розв'язання. 1) Об'єм вибірки $n = 2+3+4+1 = 10$.

Вибіркове середнє $\bar{x}$ знаходимо за формулою

$$\bar{x}=\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{k} x_i\cdot n_i .$$

Отримаємо: $\bar{x}=\dfrac{1}{10}\left(1\cdot 2+2\cdot 3+5\cdot 4+6\cdot 1\right)=3{,}4$.

Вибіркову дисперсію знаходимо за формулою

$$\sigma_в^2 = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{k} x_i^2 \cdot n_i - \left(\overline{x}\right)^2 .$$

Отримаємо: $\sigma_в^2 = \frac{1}{10}\left(1^2 \cdot 2 + 2^2 \cdot 3 + 5^2 \cdot 4 + 6^2 \cdot 1\right) - \left(3,4\right)^2 = 3,44$.

Знаходимо s^2 та $\sigma_в$: $s^2 = \frac{n}{n-1}\sigma_в^2 = \frac{10}{9} \cdot 3,44 \approx 3,82$,

$$\sigma_в = \sqrt{\sigma_в^2} = \sqrt{3,44} \approx 1,85 .$$

2) Знаходимо середини часткових інтервалів: $x_1 = 3$, $x_2 = 5$, $x_3 = 7$, $x_4 = 9$, $x_5 = 11$. Аналогічно попередньому отримаємо: $\overline{x} = \frac{1}{500}\left(3 \cdot 42 + 5 \cdot 73 + 7 \cdot 154 + 9 \cdot 205 + 11 \cdot 26\right) = 7,4$;

$$\sigma_в^2 = \frac{1}{500}\left(3^2 \cdot 42 + 5^2 \cdot 73 + 7^2 \cdot 154 + 9^2 \cdot 205 + 11^2 \cdot 26\right) - \left(7,4\right)^2 = 4,24$$